נח: שני נזירים פרק שמיני נזיר

[א]דלא אתי עשה ודחי את ל"ת ועשה לילף מכהן דדחי אלא מכהן לא ילפינן מה לכהן שכן לאו שאינו שוה בכל [ב]נזיר מכהן נמי לא יליף שכן לאו שאינו שוה בכל ומאן דמוקים להאי ראשו בנזיר למה לי זקנו מיבעי ליה לכדתניא (א) זקנו מה ת"ל לפי שנאמר ופאת זקנם לא יגלחו יכול אף כהן מצורע כן ת"ל זקנו ומנלן דבתער [ג]דתניא ופאת זקנם לא יגלחו יכול אף גילחו במספרים יהא חייב ת"ל ולא תשחית אי לא תשחית יכול ליקטן במלקט וברהיטני חייב ת"ל ופאת זקנם לא יגלחו איזו גילוח שיש בו השחתה הוי אומר זה תער ומאן דמפיק ליה להאי ראשו ללאו גרידא למה לי למיכתב ראשו ולמה לי למיכתב זקנו משמע למידחי לאו גרידא ומשמע למידחי ל"ת ועשה הילכך (ב)שקול הוא ויבואו שניהן כהן מנזיר לא יליף שכן ישנו בשאלה נזיר מכהן לא יליף שכן לאו שאינו שוה בכל ובעלמא לא ילפינן מינייהו משום דאיכא למיפרך כדאמרן (ג): אמר רב מיקל אדם כל גופו בתער מיתיבי [ה]המעביר בית השחי ובית הערוה הרי זה לוקה [ו]הא בתער הא במספרים והא רב נמי בתער קאמר כעין תער אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן המעביר בית השחי ובית הערוה לוקה מיתיבי העברת שיער אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים [ז]מאי לוקה נמי דקאמר [ח]מדרבנן

איכא

נזיר מכהן נמי לא יליף שכן לאו שאינו שוה בכל הוא. והשתא הוה מלי למיפרך אמאי לא [נילפינן] מנזיר דעלמא[1] דלאתי עשה ודחי ל"ת ועשה אפי' שוה בכל דנזיר שוה בכל הוא ולמסקנא ניחא דפרכינן בסמוך מה לנזיר שכן ישנו בשאלה:

ולמאן דמוקי ראשו בנזיר זקנו למה לי. לאנס פי' הש"ס כן (ה) דכוותיה קיימא גם לאנס שינה לשונו דקאמר לעיל דלמאן דמפיק ראשו לעשה ול"ת: מבעיא ליה לכדתניא. למילף דתגלחת מצורע בתער הוא דאילו מראשו דנזיר [לא] נפקא דסבירא לן[2] כמ"ד פ' ג' מינין (לעיל מ.) דנזיר חייב בכל מעבירין ולהכי איצטריך זקנו דאילו השחתת זקן אינה אלא בתער כדמפרש ואזיל ול"ע כי פריך זקנו למה לי אמאי לא משני וליטעמיך הא (ו) קי"ל דאין עשה דוחה ל"ת ועשה ניליף מנזיר מצורע דדחי אלא מאי אית לך למימר מה לנזיר שכן ישנו בשאלה:

ולמאן דמפיק ראשו ללאו גרידא למה לי. (ז) לכתוב זקנו לגבי דמשמע בין זקנו דכהן בין זקנו דישראל ומינה שמעי' (בין) ל"ת גרידא בישראל ומינה שמעי' ל"ת ועשה (ח)מכהנים[3] דמקרא מלא דיבר הכתוב ואע"ג דראשו נמי מקרא מלא הוא ולא בעי לאוקומי אלא בראשו גרידא ולא בראשו דנזיר שאני התם דשני לאוין הן לאו דהקפה ולאו דנזיר תער לא יעבור הילכך לא מסתברא ליה למימר כולי האי מקרא מלא לאוקומי אפילו בראשו דנזיר אבל השחתת הזקן הכל לאו אחד הוא בין דישראל לא תשחית פאת זקנך בין דכהנים ופאת זקנם לא יגלחו הילכך נראה לומר דמקרא מלא דיבר הכתוב דעשה דמצורע דזקנו ידחה בין לאו דישראל בין לאו דכהנים כיון דאזהרה אחת היא:

הר"ף והשתא מלי לשנויי דאי מזקנו איכא למיפרך שכן לאו שאינו שוה בכל הוא דליתיה בנשים (ט) ואיצטריך ראשו דאם אינו ענין ללאו שאינו שוה בכל תניהו ענין לשוה בכל ונראה[4] דסלקא דעתיה דשקולים הן ולכך מודה לו[5] דל"ת גרידא השוה בכל כמו ל"ת ועשה שאינו שוה בכל אלא האריך יותר דאיידי דבעי לאסוקי הך פירכא מסיק ואזיל לכולי גלדי דפירכות ומשני כהן מנזיר לא יליף שכן ישנו בשאלה ונזיר מכהן לא יליף שכן לאו שאינו שוה בכל ובעלמא לא ילפינן מינייהו משום דאיכא למיפרך כדאמרן וקשה להר"ס (י)דמאי קאמר כהן מנזיר לא יליף כו' לימא דכהן איצטריך משום תער דבעינן תער במצורע כדקא אמרינן וע"ק לו דקא פריך למ"ד ראשו ללאו גרידא וקמהדר ליה למ"ד ראשו לנזיר אתא מדקאמר כהן מנזיר לא יליף כו' לכך נראה להר"ס לפרש דמשמע ליה השתא כיון דמסקינן דזקנו אתא לאשמועי' תער מעתה למאן דלית ליה דראשו אתא ללאו גרידא מנלן דנזיר מצורע (כ) מגלח וכהן מצורע אלא על כרחיך צריך לומר דמקרא מלא דבר הכתוב דכיון דקרא סתמא כתיב מיירי בכל ענין בין שהוא כהן בין שהוא נזיר ולמה לי למיכתב זקנו ואם תאמר והא שפיר איצטריך לאשמועינן דתגלחת מצורע בתער וי"ל דהכי פריך למה ליה לתנא דלעיל לאיתויי זקנו למילף דכהן מצורע מותר בתגלחת דקתני זקנו מה ת"ל כו' מראשו[6] שמעינן שאפילו נזיר מצורע מגלח ראשו אע"ג דאיכא לאו ועשה דקרא סתמא כתיב (ל) דמיניה משמע שגם כהן מגלח זקנו דהשתא סבירא ליה דלהאי תנא הם שקולין ומשני אין הכי נמי דודאי סבירא ליה דמקרא מלא דבר הכתוב ומראשו גרידא שמעינן שגם נזיר מצורע מגלח ראשו ואפי' הכי אי לאו דכתב רחמנא זקנו לא הוה שמעינן כהן כדפרישית[7] שכן ישנו בשאלה ואי כתב זקנו לא הוה שמעינן נזיר שכן לאו שאינו שוה בכל ולפי מסקנא זו תנא דמוקי ראשו ללאו גרידא ה"ה דשמעינן מיניה לאו ועשה ומה שהזכיר לאו דהקפה גרידא לגלות לנו דעתו דסבר דאי לאו הני קראי דראשו וזקנו אפילו לאו גרידא לא הוה ידעינן שיהא עשה דוחה אותו דקרא דגדילים הוה מוקמינן ליה לכדרבא: ובעלמא לא ילפינן[8] כדאמרן. כלומר דאיכא למיפרך מה לכהן שכן לאו שאינו שוה בכל ומה לנזיר שכן ישנו בשאלה ואם תאמר ונילף מתרווייהו במה הצד ואור"י דאיכא למיפרך מה לעשה דמצורע דאיכא שלום בית וכי האי גוונא אמרינן בפ' שילוח הקן (חולין דף קמא.) דסלקא דעתך אמינא עשה דלפרי מצורע לידחי לא תעשה **א)** ועשה דשילוח הקן משום שלום בית[ט]: **אמר** רב מיקל אדם כל גופו בתער מיתיבי כו' הרי זה לוקה. משום לא ילבש גבר כדדרשינן בסמוך לא קשיא הא בתער הא במספרים והא רב נמי בתער קאמר כעין תער: **א"ר** יוחנן המעביר בית השחי ובית הערוה הרי זה לוקה מיתיבי העברת תער[9] אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים והוה מלי לסיועיה מברייתא דלעיל אלא ניחא ליה לשנויי מאי לוקה דרבנן[10] דלא ליפלגו ברייתות אהדדי ר'[11] יוחנן אף במספרים אוסר ומשמע[12] דרבי יוחנן פליג אדרב:

איכא

ולמאן דמוקים ליה להאי ראשו בנזיר. ויליף כהן מנזיר א"כ למה לי דכתב רחמנא זקנו במצורע [ויקרא יד]: **מיבעי ליה.** לתגלחת מצורע שיהא בתער ולא במלקט ורהיטני וכדתניא [א]וזקנם לא יגלחו [שם כא] יכול אפילו מצורע תלמוד לומר זקנו התיר במצורע מה שאסר הכתוב גבי גילוח זקן שלא אסר הכתוב אלא בתער שעושה השחתה אבל במלקט ורהיטני לא וכדאמרינן בפרק שלשה מינין (לעיל מ.) דאי ס"ד עביד במלקט ורהיטני נמי מאי קעביד לשתוק קרא מיניה ותו (ג) לא מלא כתיב ביה תער מוטב דליעבד במלקט ורהיטני משום דריש לקיש דאמר כל מקום שאתה מוצא וכו': (ד) **ולמאן דמפיק ליה להאי ראשו.** לעשה ול"ת דבנזיר איצטריך [ב]ליה זקנו לתגלחת דמצורע בתער אלא למאן דמפיק ליה להאי ראשו ללאו גרידא למה ליה למיכתב זקנו כלל אי משום עשה ול"ת ליכתוב רחמנא ראשו ותו לא דהוי משמע דלמידחי לאו גרידא קאתי לאו דלא תקיפו[ה] ומשמע נמי למידרשיה גבי נזיר דהאי קרא שקול הוא דלא מסתיים [ג]מהיכא קאי ומשום הכי אית לך למימר שיכולו שניהם ממנו: לעולם איצטריך למיכתב זקנו משום למידחי עשה ול"ת דכהן דאי אמרת דלא ליכתוב זקנו וכי אתא ראשו למידחי עשה ול"ת דבנזיר הוא דאתא אכתי ליכא למיגמר מיניה עשה ול"ת דכהן משום דאיכא למיפרך מה לנזיר שכן ישנו בשאלה. ואי אמרת נמי דהאי [ו]ראשו משום עשה ול"ת דכהן הוא דאתא אכתי לית לך למילף מיניה עשה ול"ת דבנזיר משום דאיכא למיפרך כדאמרן דאי מנזיר איכא למיפרך מה לנזיר שכן ישנו בשאלה ואי מכהן מה לכהן שכן לאו שאינו שוה בכל הילכך איצטריך ליה זקנו לעשה ול"ת דכהן וראשו ללאו גרידא: **אמר רב מיקל אדם כל גופו בתער.** ואין בו משום לא ילבש גבר שמלת אשה[ז]: **המעביר שער שבבית השחי.** תחת אצילי ידיו: **כעין תער.** שגוזז במספרים בסמוך לבשר כעין תער: **מיתיבי** [ד] **העברת שער.** של כל גופו כגון שבבית השחי ושבבית הערוה אינה מדברי תורה ואת אמרת דלוקה: **מאי לוקה.** דאמרי מכות מרדות מדרבנן:

איכא

עין משפט נר מצוה

יא א מיי' פ"ז מהלכות נזירות הלכה טו:

יב ב ג ד מיי' פי"ב מהלכות ע"ז הל' ט סמג לאוין סב טוש"ע י"ד סי' קפא סעיף א:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' מיבעי ליה לכדתניא ופאת זקנם לא יגלחו יכול אף גילחו במספרים כצ"ל ותיבות זקנו מה ת"ל לפי שנאמר ופאת זקנם לא יגלחו יכול אף כהן מצורע כן ת"ל זקנו ומנלן דבתער דתניא נמחק: (ב) שם דאיכא למיפרך כדאמרן. נ"ב כרים יבמות כתבו התוספות ואית דלא גרסי כדאמרן ומפרש דקאי איכא למיפרך אהא דקאמר בתער הכי אמר רב כו' דלאו דמפסיק כעין תער איכא למיפרך כיון דלאו דידהו קל אתי עשה ודחי להו וא"כ ליכא למגמר מינייהו במה הצד וע"ש בדף ו כד"ה שכן ישנו בשאלה: (ג) רש"י ד"ה מיבעי ליה וכו' לישתוק קרא מיניה ותו מדלא כצ"ל ותיבות לא נמחק: (ד) בא"ד שאתה מוצא וכו' הס"ד ואח"כ מ"ה ומאן דמפיק ליה וכו' דלמאן דמפיק ליה וכו' לא מסתיים אהיכא קאי: (ה) תוס' ד"ה ולמאן וכו' פי' הש"ס כן דהא י"ל דכוותיה דאידך קיימא גם: (ו) בא"ד הא דקי"ל דאין עשה: (ז) ד"ה ולמאן דמפיק וכו' למה לי למיכתב ראשו ולמה לי למיכתב זקנו ליכתוב זקנו לגבי: (ח) בא"ד ל"ת ועשה דנזיר מכהנים דמקרא: (ט) ד"ה הר"ף וכו' דליתיה בנשים להכי איצטריך וכו' דשקולין הן דכך חמור לו ל"ת גרידא: (י) בא"ד וקשה להר"ס דמאי קאמר וכו' למ"ד ראשו לנזיר הוא דאתא מדקאמר: (כ) בא"ד מנלן דנזיר מצורע וכהן מצורע מגלח אלא על כרחיך: (ל) בא"ד ומיניה משמע נמי שגם כהן:

◆

פי' הרא"ש

ומאן דמוקי ראשו בנזיר זקנו למה לי הוה מצי לשנויי דכהן מנזיר לא אתי שכן ישנו בשאלה כדקאמר בסמוך אלא דעדיפא מיניה קא משני דמיבעי ליה לכדתניא דאינו חייב על השחתת זקן אלא בתער ומדאצטריך זקנו למדחי לאו ועשה דכהן ש"מ דמצורע אינו מגלח אלא בתער דאי מצי לגלוחי בלא תער לא הוה דחי. ומנזיר לא שמעי' ליה דשמא ס"ל כמאן דאמר פ"ג מינים לא יעבור לרבות כל המעבירים: ומאן דאוקי ראשו ללאו גרידא ל"ל למכתב ראשו ולמה לי למכתב זקנו. ליכתוב זקנו דמשמע בין בישראל דאיכא לאו גרידא בין בכהן דאיכא לאו ועשה ולשתוק מראשו: ומשני דלאו שקולים הם דבכל חד מנייהו איכא פירכא ולא ילפי מהדדי. ובעלמא נמי לא ילפי מינייהו כדאמר דמה לכהן שאינו שוה בכל הילכך לא ילפינן מיניה שידחה עשה ל"ת ועשה: אמר רב מיקל אדם כל גופו בתער אפי' בית השחי ובית הערוה ואין בזה משום לא ילבש גבר שמלת אשה. אבל בפאת זקן וראש לא איירי רב אלא בשאר הגוף קאמר: ה"ז לוקה משום לא ילבש וכו'. כעין תער במספרים סמוך לבשר: מיתיבי העברת שער אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים וקשה לר"י דאמר לוקה. וה"ה דהוה מצי למפרך השחי ברייתות אהדדי ולשנויי כדמשני מאי לוקה בדקתני מכת מרדות:

מסורת הש"ס

א) לעיל מ: קדושין לה: מכות כא., ב) [כ"ק ג. זבחים ד: ערכין ד:], ג) כי קאמר רב בשאר אברים. כך היא גירסת כל הפוסקים [וכ"כ אלפס מכות פ"ג דף רפה. מיתיבי המעביר בית השחי ובית הערוה הרי זה לוקה כי קאמר רב בשאר אברים אבל בית השחי ובית הערוה לא אמר ושאר אברים מי שרי והא תניא העברת שיער אינה מדברי תורה אלא מדברי סופרים כי קאמר רב במספרים וכי תניא ההיא בתער והא רב בתער קאמר אימא כעין תער ע"כ גי' רב אלפס שם ועמ"ש תוס' לקמן נט. ד"ה ההוא בשם בעל ה"ג], ד) [דוגמתו שבת מ: וש"נ], ה) [ויקרא יט], ו) גי' א"מ זקנו, ז) [דברים כב], ח) [ועי' היטב תוס' יבמות ה. ד"ה שכן].

◆

נוסחת הריב"ן

א) ופאת זקנם לא יגלחו כו' ת"ל זקנו ומה (מצורע) שאסר הכתוב גבי גילוח זקן שלא אסר הכתוב אלא בתער שעושה השחתה התיר לך הכתוב גבי מצורע אבל במלקט ורהיטני לא וכדאמר בפ' כו' דאי ס"ד כי עביד: ב) אצטריך לתגלחת: ג) אהיכא: ד) מיתיבי איסור העברת שער:

◆

גליון הש"ס

גמ' נזיר מכהן נמי לא יליף. עי' לעיל דף מא ע"ב תד"ה ואי כתב: שם מאי לוקה דקאמר. שבת דף מ יבמות דף כח חולין דף קמא ע"ב:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] תוד"ה הר"ף וכו' דסד"א וכו' לדחי ל"ת. נ"ב אין זה מדוקדק דבחולין שם מבואר דמיירי ל"ת כ"א דחיית עשה. ול"ע:

◆

הגהות התוספות

1. נ"ל אדעלמא. 2. נ"ל דסבירא ליה. 3. נ"ל בכהנים. 4. מתיבת ונראה עד שאינו שוה בכל הוא הגה"ה שלא מדברי התוס'. 5. נ"ל דכך שוה לו ל"ת ותיבות ולכך מודה לו נמחק. 6. נ"ל הא מראשו. 7. נ"ל כדמפרש. 8. נ"ל לא ילפינן מינייהו דאיכא למיפרך כדאמרן. 9. נדצ"ל שער. 10. נ"ל מדרבנן. 11. נ"ל ור' יוחנן. וכ"ה בס"י. 12. נ"ל דמשמע.

◆

מוסף רש"י

ופאת זקנם לא יגלחו. גבי כהנים כתיב, ולא תשחית את פאת זקנך בישראל כתיב, וילפינן להו בגזירה שוה פאה פאה, והכי אמרינן בהדיא בפ"ק דקדושין (לה:) ג"ש דפאה פאה לכהני הוא דאתא דתניא לא יגלחו כו' (מכות כא.). ת"ל ולא תשחית. ומספרים אין משחיתים, שאין חותכין שיער כנגד עיקר כתער (שם). במלקט. פלייר"ש של מנחמי תרנגול שמחלקין בה את תוך הספיק, וברהיטני. פלייר"א של עושי תריסין (קדושין לה:). ת"ל ופאת זקנם לא יגלחו. האמור בכהנים, ואין דרך גילוח בכך, ואתיא ג"ש ליתן האמור של כהנים בישראל ושל ישראל בכהנים (שם). גילוח שיש בו השחתה. דרך נגלח בו ומשחית והיינו תער, אבל רהיטני משחית ואין דרך לגלח בו, ומספרים מגלחין ואין משחיתין (מכות כא.) ומהו גילוח דקאסר ליה רחמנא גבי הקפת הראש והשחתת פאת זקן ואישתרי ליה גבי מצורע דמותר הוא בו, היינו תער (לעיל מ.).